

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smilšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919
tālrunis: (+371) 6708 3650; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: http://fdp.gov.lv

Padomes sēdes protokols Nr. 6 (81)

Rīgā

2025.gada 28.augustā.

Sanāksmi vada:

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētāja I.Šteinbuka

Piedalās:

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētājas vietnieks	J.Priede
Fiskālās disciplīnas padomes loceklis	I.Golsts
Fiskālās disciplīnas padomes loceklis	A.Jakobsons
<i>Sekretariāts –</i>	
Fiskālās disciplīnas padomes sekretārs	N.Malnačs
Fiskālās disciplīnas padomes makroekonomikas eksperte	V.Zaremba
Fiskālās disciplīnas padomes fiskālo risku eksperte	I.Verpakovska
Fiskālās disciplīnas padomes juriste	I.Jansone
<i>Uzaicinātā persona -</i>	
Ārvalstu investoru padomes Latvijā valdes vice-priekšsēdētāja	Z.Elksniņa-Zaščirinska
Ārvalstu investoru padomes Latvijā Enerģētikas un Zaļās ekonomikas darba grupas vadītāja	D.Cirule
Ārvalstu investoru padomes Latvijā politikas eksperts	A.Ābelīte

Sanāksmi protokolē:

Fiskālās disciplīnas padomes juriste

I.Jansone

2025.gada 28.augustā sanāksme sākas plkst. 14:00

Sanāksmes atklāšana – I.Šteinbuka

Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) priekšsēdētāja I.Šteinbuka atklāj sanāksmi un izsaka pateicību Ārvalstu investoru padomes Latvijā (FICIL) pārstāvjiem par izteikto vēlmi tikties un piedalīties Fiskālās disciplīnas padomes sēdē, kā arī iepazīstina FICIL pārstāvjus ar Padomes locekļiem un Padomes sekretariāta darbiniekiem, un uzaicina FICIL pārstāvjus iepazīstināt ar sevi un izklāstīt tikšanās mērķi.

Z.Elksniņa-Zaščirinska uzsākot sarunu, norāda, ka FICIL pašreiz seko līdzī budžeta veidošanas procesam. Pašlaik karstākais temats ir budžeta līdzekļu taupīšana. Tā ir prioritāte, taču viņa uzsver, ka vienlaikus svarīgs ir arī līdzekļu gudrs izlietojums, caurspīdīgums un efektivitāte. Eksperte uzskata, ka publiskais sektors ir uzpūsts, nepastāv vienota atbildības un rezultātu izvērtēšanas sistēma, kas veicina kolektīvu bezatbildību un savstarpēju vainas novelšanu no ierēdņiem uz politiķiem un no politiķiem uz ierēdņiem. Jautā, kas ir svarīgākās Padomes prioritātes, un informē, ka FICIL oktobrī ir gaidāmas augstākā līmeņa sarunas ar valdību, kur arī tiks runāts par budžeta veidošanas procesu, budžeta līdzekļu izlietojumu. Norāda arī, ka valsts ir liels un nozīmīgs patērētājs – valsts iepirkumi ir ievērojama daļa no budžeta un rada apjomīgas izmaksas, tomēr valstiskā līmenī mazāk tiek domāts par uzņēmējdarbības stimulēšanu. Kā esošajā brīdī valsts var stimulēt uzņēmējdarbību, nevis

tieši otrādi to ierobežot?

I.Šteinbuka izklāsta Fiskālās disciplīnas padomes galvenos uzdevumus un prioritātes – primāri sekot valsts parāda un deficīta attīstībai, rūpēties par fiskālo disciplīnu. Norāda, ka, ierobežotās kapacitātes dēļ, Padome nevar detalizēti analizēt visas budžeta pozīcijas. Piekrīt, ka budžeta izdevumu samazinājumi nereti tiek veikti mehāniski, nevis balstoties uz efektivitātes principa. Viena no pieejām, ko Latvijā joprojām nav izdevies ieviest, ir *“performance-based budgeting”*, kas liktu noteikt sasniedzamos mērķus un formulēt prioritātes, nevis mehāniski samazināt izdevumus. Šādā situācijā, pie pašreizējās budžeta plānošanas pieejas, LDDK pieprasītais 850 miljonu ietaupījums nav sasniedzams – tam vajadzīga pilnīgi cita pieeja budžeta veidošanai. Iespējams, Iepirkumu likuma izmaiņām ir potenciāls dot ietaupījumus, tomēr šīs izmaiņas vēl nav aprobētas. Savukārt nodokļu politika ir politiķu kompetence, un pašlaik būtiskas izmaiņas līdz vēlēšanām nav gaidāmas. Vienīgais, kas var notikt – nodokļu mazināšana pārtikai, taču tam vienlaikus būs nepieciešami citi kompensējošie pasākumi.

A.Jakobsons papildina, ka *“performance-based budgeting”* pieeja ir dienaskārtībā jau 25 gadus, bet līdz šim nav izdevies to ieviest.

I.Šteinbuka uzsver, ka Eiropas Savienības, kā arī vairāku dalībvalstu budžets jau sen tiek veidots pēc šī principa.

Z.Elksniņa-Zaščirinska jautā, kāpēc šo pieeju tik ilgi nevar ieviest Latvijā?

I.Golsts skaidro, ka iemesli, kādēļ tas nenotiek, ir – kompleksa skatījuma trūkums, tā neesamība un nepietiekama procesu optimizācija un efektivizācija. Sadrumstalota atbildība ministrijās un nespēja veikt visaptverošus *post-factum* politiskās rīcības izvērtējumus par izlietotajiem līdzekļiem. Nepieciešams atteikties no bezjēdzīgiem procesiem un optimizēt valsts pārvaldi, nevis mehāniski samazināt izdevumus.

Z.Elksniņa-Zaščirinska jautā, vai optimizācijas atslēga būtu politiķu pilnvaru vai ierēdņu pilnvaru pārskatīšana un skaidra definēšana? Skaidri definēt, kas ir politiskais jautājums un, kas ir ierēdniecības kompetencē.

I.Golsts uzsver nepieciešamību skaidri definēt, par ko atbild politiķi un par ko – ierēdņi.

I.Šteinbuka uzskaita politiķu un ierēdņu lomu sadalījumu – politiķi nosaka prioritātes, ierēdņiem tās ir jāizpilda. Piebilst, ka Latvijā ierēdņiem bieži pietrūkst iniciatīvas, jo tos ierobežo tiesību akti, amata pilnvaras un iniciatīvas trūkums.

Papildus piekrīt iepriekš minētajam, ka netiek analizēti pagātnes notikumi. Norāda, ka, piemēram, Covid laikā atbalsts uzņēmumiem Latvijā tika sniegts pēc formāliem kritērijiem. Tādā veidā Latvijā atbalstīja ļoti daudzus “zombiju uzņēmumus”. Izvirza hipotēzi, ka Lietuvā atbalsts tika sniegts efektīvāk, un tā rezultātā tagad Lietuvā redzam iespaidīgu ekonomikas izaugsmi.

Z.Elksniņa-Zaščirinska stāsta par Beļģijas piemēru, kur pat divus gadus bez valdības valsts turpināja attīstīties, jo ierēdniecība darbojas neatkarīgi no politiskajām partijām un tai nav īstermiņa domāšanas, atšķirībā no politiķiem, kurus lielā mērā ietekmē vēlēšanu gaidas.

J.Priede uzsver, ka Padomes darbības pamatā ir neatkarība. Lai gan kapacitāte Latvijā ir ievērojami ierobežotāka nekā, piemēram, Dānijā vai Zviedrijā. Padomes galvenais uzdevums ir pārbaudīt Finanšu ministrijas fiskālās un makroekonomiskās prognozes, kā arī izmantoto metodoloģiju. Tomēr norāda, ka lielāka uzmanība jāpievērš budžeta ieņēmumu pusei – jautājumam, kā valsts var palielināt savus ienākumus. Atgādina par LU rektora publiski pausto viedokli, ka Latvijā nodokļu slogs ir ievērojami mazāks nekā Zviedrijā, tomēr Latvijā vēlamies dzīvot un saņemt tādu valsts pakalpojumu apjomu kā Zviedrijā. Piemēram arī Dānijas piemēru, kur neatkarīgas ekspertu grupas skrupulozi izvērtē dažādas izdevumu pozīcijas. Latvijā šāda pieeja netiek izmantota.

I.Šteinbuka norāda, ka Padome nevar tieši ietekmēt budžeta sastādīšanu, tai ir padomdevējas loma, kas tomēr tiek ņemta vērā.

A.Jakobsons piebilst, ka viens no ciešākajiem sadarbības formātiem ar Finanšu ministriju ir saistībā ar Fiskālo risku deklarāciju, kas ir budžeta sastāvdaļa un, kur Padomei ir iespējams katru gadu to komentēt un aicināt papildināt, lai deklarācija atspoguļotu aktuālos fiskālos riskus.

Z.Elksniņa-Zaščirinska pauž viedokli, ka pārlietu liela valsts un pašvaldību intervence ekonomikā bremzē biznesa attīstību. Jautā, ar ko Padome var lepoties savā darbā.

I.Šteinbuka uzsver, ka Padome var lepoties ar to, ka valdības fiskālā politika kopumā ir atbildīga, kas atspoguļojas arī valsts kredītreitingā. Valsts parāds pēdējās desmitgadēs pieaudzis vien no 36% līdz 45% no IKP, kas ir samērīgs rādītājs, ņemot vērā Covid krīzi, un Krievijas agresijas Ukrainā ekonomiskās sekas, tai skaitā enerģētisko resursu cenu pieaugumu un augsto inflāciju. Tomēr norāda, ja netiek stimulēta izaugsme, tad tas nav ilgtspējīgi visu laiku samazināt budžetu, jo Latvijā jau šobrīd veselības aprūpes un pētniecības, kā arī daudzu citu publisko pakalpojumu finansējums atpaliek no citām valstīm. Būtu arī jādomā ne tikai kā mazāk tērēt, bet arī par to kā vairāk pelnīt.

J.Priede piekrīt, ka valsts intervence biznesa procesos ir pārmērīga, stāsta par pētījumu mežsaimniecības nozares jomā. Nozarē diskusijas starp vides aizstāvjiem un nozares pārstāvjiem bloķē attīstības iespējas, jo abas puses atrodas polārās pozīcijās.

D.Cīrule akcentē, ka pēdējos gados būtiski pieaug subsīdiju un dotāciju apjoms.

I.Šteinbuka paskaidro, ka Padome strādā ar rādītājiem makrolīmenī un šādus mikrodatos detalizēti neanalizē.

J.Priede papildina, ka biznesa vidē nav normāli, ja lielākais sasniegums ir liela valsts pasūtījuma iegūšana, tirgu turpina kropļot kartēji, un pētniecības institūcijas cenšas iedziļināties šo procesu analizē, dodot savu pienesumu arī Padomes darbā.

I.Šteinbuka ierosina definēt konkrētas sadarbības tēmas ar FICIL, īpaši uzņēmējdarbības stimulēšanas un izaugsmes jomā.

N.Malnačs piedāvā, ka abas organizācijas varētu sadarboties apmainoties ar analītiskajiem darbiem. Tos varētu izmantot savstarpēji papildinot ziņojumus – FICIL izmantotu tēzes no Padomes ziņojumiem, bet Padome no FICIL pētījumiem, it sevišķi ekonomiskās izaugsmes stimulēšanas un fiskālās politikas analīzes jomā.

Z.Elksniņa-Zaščirinska akcentē, ka valsts intervence ekonomikā ir pārāk liela un būtu jāvērtē valsts uzņēmumu pakāpeniska iesaiste kapitāla tirgū. Viedokļu saskaņotība šajā jautājumā varētu būt viens no sadarbības un savstarpējās sapratnes virzieniem.

I.Šteinbuka pateicas FICIL pārstāvjiem par dalību Padomes sēdē.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Padome secina, ka sadarbības veicināšanai ir jādefinē virzieni, kuros abas institūcijas var sadarboties.

I.Šteinbuka – par;

J.Priede – par;

I.Golsts – par;

A.Jakobsons – par.

2025.gada 28.augusta sanāksmi slēdz plkst. 16:00.

Padomes priekšsēdētāja

I.Šteinbuka

Sēdes sekretāre

I.Jansone

Padomes sekretāra vīza

N.Malnačs

I.Jansone

29495878; inga.jansone@fdp.gov.lv